

EVEN

of oorzaak der Hoeksema aller-
it", die omstreken
zich openbaard
toe ik onbevoegd
tekening, zooals
is in het noemen
sema zegt:

leven sedert 1924
k te beschrijven
an meening over
n paar broeders,
nemenden geest
op meer dan ééne
wel als door het
jaar een breedere
waarheid, het tot
ds dikwijls een
en door het feit,
n den dr. Kuyper
pte met Kuyper's
dit „leerstuk" in,
enis, en kwamen
naam gemeene
de, noch ook, dat
a voorstelling of
dat de leer zelf
ing was met de
ouwing, en die

er's werk valt te
nagepraat dan
e van het kerke-
ansprakelijk. In
tegen Kuyper
velen niet ver-
tant uit gegaan,
len tegen-leiding,
voor velen een
vel in de eerste
logische verant-
te tegen Kuyper
tweede feitelijk
t. Men dacht de
onder was. Ook
r Kuyper's theo-
en dr. Kuyper
waarop hij Ten
dezer voege: „u
leren waren: dat
in uitgangspunt
door den beugel,
tegenover Ten
ing van enkele
tegen opvattin-
de een evenzeer
oor niet geheel
at de opdelings-
ed een schot in
realisme sprak.
t in onjuistheid
ar in Nederland
moord werd, in
del?

de grootste ver-
se in de periode,
as. In die dagen
en vier pro-
a Janssen, acht
tegenover elkaar
ng, Heyns, H. J.
of en Hoeksema
uldigt Ten Hoer
n dat „koddig",
ve Kuyper ook
verzekeren het
ken in kwesties
lgemeene-bijzon-
keren te zamen,
ghare opvatting
em der confessie
iet weet, is het
jaren later ligt
conflict met de
ie de geschriften
aar een diepere
nderdaad, het
a der Chr. Ref.
arring, onzeker-
is alles wel ge-
tums en onrijpe
a als na zooveel
zelf nog tot de
dan is dat niet
het bewijs van
schap" zijn, als
Vant 'tis heusch
ikaansche leven
ver elementaire
loch van weten-
t eigen gesprek
ief genoeg. Hoe
m alleen maar
d heeft kunnen

Het kan misschien verzoenend stemmen, als van beide zijden toegegeven wordt, dat de probleemstelling in den tijd der doorgehakte knopen had kunnen verdiept zijn, maar het niet werd. Iets vernederends ligt in deze opmerking niet; ook in Nederland zijn we ons terdege bewust van de pijnlijkheid van de „crisis der jeugd", waarover prof. Bouwman destijds uitvoerig geschreven heeft ter teekening van de veelszins gebrekkige behandeling der problemen, waarvoor de afgescheidenen in Nederland, nauwelijks toegekomen aan eigen theologischen herbouw, zich geplaatst zagen in de eerste decennien na de Afscheiding.

Vergissen we ons niet, dan heeft een en ander ook zijn betekenis gehad voor de manier, waarop men de klacht over „wereldgelijkvormigheid" geuit heeft, en haar bestaan met de gemeene-gratie-leer in verband heeft gezet. Maar daarover volgende week.

K. S.

De Hereeniging Der Christelijke Gereformeerde En Protestantische Gereformeerde Kerken.

IV.

Nu werd in deze harmonische verhouding aller dingen tot God eene breuke geslagen door de zonde. Alleen maar moeten we er aanstonds nadruk op leggen, dat de breuke geslagen werd in het geestelijk-ethisch middenpunt van den aardischen kosmos, in het hart van den mensch. Er kwam van des menschen zijde bondsbreuk. De breuk is dus geestelijk-ethisch van aard. Wezenlijke verandering werd in de verhouding der dingen niet aangebracht door de zonde. De zonde kan nooit ten gevolge hebben, dat de schepping zou worden vernietigd, noch ook, dat de onderlinge betrekking tusschen de schepselen en de betrekking der schepselen tot den mensch wezenlijk zou worden veranderd, zoodat h.v. de schepping in een chaos zou zijn verkeerd, indien er geen gemeene gratie tusschen beide ware getreden. Wel torst het schepsel in verband met den gevallen mensch tijdelijk den vloek, is het der ijdelheid onderworpen, maar de eenheid der schepping werd niet verbroken, de natuurlijke, organische saamhoorigheid der schepselen bleef gehandhaafd. En wel werd de gevallen mensch in zijn gaven en krachten en natuurlijk licht zeer beperkt, zoodat hij slechts eenige overblijfselen van natuurlijk licht heeft overig behouden, maar ook in zijn gevallen staat bleef hij zijn positie behouden aan de spitse der schepping. En ofschoon het niet kan worden gezegd, dat hij nog altijd amtsdrager Gods is, en dat hij dus het recht heeft om in Gods Huis te dienen, voor den eisch, om in zijn positie in de schepping met alle gaven en middelen, zijn God in liefde te dienen, staat hij zeer zeker nog altijd. Dit laatste kan hij echter niet, wil hij niet en kan hij niet willen. Want een geestelijk-ethische breuke werd geslagen in de betrekking van den mensch tot God. Het leven zijns harten sloeg in zijn tegendeel om. De werking van het beeld Gods, waardoor hij met verstand en wil en al zijne krachten naar God uitging in den staat der rechtvaardigheid, werd in haar tegendeel omgezet. Hierop dient mede alle nadruk te vallen. Het is niet genoeg om te zeggen, dat de mensch door den zondeval het beeld Gods verloor, nog veel minder is het juist om te zeggen, dat hij dat beeld gedeeltelijk verloor. Indien dit laatste het gevolg is van de onderscheiding van het beeld Gods in angere en in ruimere zin, is het beter deze onderscheiding te laten varen. Maar het beeld Gods sloeg in zijn tegendeel om. Zijn licht werd duisternis, zijne kennis verkeerde in leugen, zijne gerechtigheid werd ongerechtigheid en zijne heiligheid onreinheid en rebellie in al zijn willen en genegenheden. Zijne liefde verkeerde in vijandschap tegen God. De zonde is niet slechts een gebrek of gemis, maar privatio actus. En de knecht en bondgenoot des Heeren werd een vriend en bondgenoot des duivels. Ook zoo blijft God echter door Zijne voorzienige kracht de schepping dragen en regeeren. En het geheele organische bestand der dingen bleef wezenlijk onaangetast. Komt hierin nu geen verdere verandering, dan wordt het eindresultaat der geschiedenis, dat de volgragen geestelijk-ethische vrucht van het leven der schepping wordt het tegenovergestelde van hetgeen zij naar Gods scheppingsordinantie behoort te zijn.

Dit alles, schoon gewerkt door de moedwillige ongehoorzaamheid van den eersten mensch, had echter plaats naar den raad en het willen Gods. Ongelukken gebeuren er uit Gods oogpunt niet. God is God. Hij is in den hemel en doet al zijn welbehagen, niet slechts in weerwil van de pogingen van satan en zonde, maar ook dóór die pogingen. Altijd gaat Hij recht op Zijn doel af. Van een verhinderd worden door het schepsel is nooit sprake. En bij Hem is geen verandering noch schaduw van omkeering. Ook de zondeval is volkomen naar den Raad Zijns willens en dient Hem in het bereiken van Zijn doel. En Hij had wat beters over ons voorzien. Zijn einddoel was met de ruste van den zevenden dag niet bereikt. Zij was slechts beeld van de eeuwige ruste in den eeuwigen en hemelschen tabernakel, in het eeuwige koninkrijk, waarin alle dingen in Christus als hun hoofd zullen zijn vereenigd, alle dingen in hemel en op aarde in het hart van Christus eeuwiglijk hun middenpunt zullen hebben. Hij toch is het Beeld des onzienlijken Gods, de Eerstgeborene aller creature, en dat wel als de Eerstgeborene uit de dooden, het Hoofd des lichaams, het Begin, opdat Hij in alles de Eerste zou zijn. En door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen. En het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou. Col. 1: 15-19. Zoo staat het naar Gods eeuwig raadsbesluit. Het eeuwig Verbond der vriendschap Gods moet in Christus worden bevestigd en door Hem worden opgevoerd naar zijn eeuwige en hemelsche eindbestemming, wanneer de tabernakel Gods bij de menschen zijn zal. Daarom handhaaft God dan ook aanstonds bij den val Zijn verbond, in weerwil van satan en zonde, doch nu dat Verbond, zooals het eeuwig vastgelegd is in Christus. Door de realisering

van dat Verbond aanstonds bij den val wordt de vriendschap met den Satan in het hart des menschen teniet gemaakt en door de werking der genade vijandschap tegenover Satan in des menschen hart gewrocht. Hier echter krijgen we te doen met den raad der predestinatie. Want niet alle kinderen Adams zijn verordineerd om in het eeuwig verbond van Gods vriendschap in te gaan. De genade loopt langs de lijn der verkiezing. De kern alleen wordt door de genade geraakt, de holster wordt verworpen. Juist hierdoor komt de antithese in de wereld. Immers ook thans blijven de schepselen in natuurlijke zin tijdelijk bestaan in organischen samenhang. Ook de genade brengt, evenals de zonde, geen wezenlijke verandering aan in het tijdelijk bestand der dingen. God heeft uit ééne bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt. Uit bloot natuurlijk oogpunt zijn alle menschen één. En nog altijd staat die mensch in organisch verband met den kosmos, temidden waarvan hij leeft, zich beweegt en ontwikkelt. Er is dus geen dualisme. Natuur en genade zijn geen tegenstellingen. En reeds thans mag worden gezegd, dat genade nooit oorzaak kan worden, dat hij, die haar deelachtig wordt, uit de wereld ga. Wel wordt door de breuke der zonde en het intreden der genade, de laatste loopende langs de lijn der verkiezing, de antithese van zonde en genade in het leven geroepen. Alle dingen blijven bestaan en zich ontwikkelen naar hun eigen aard, gedragen door Gods almachtige kracht, in onderlingen samenhang. Maar temidden van dit tijdelijk bestand der dingen ontstaat en ontwikkelt zich de geestelijk-zedelijke antithese van zonde en genade, van licht en duisternis, van liefde Gods en vijandschap tegen Hem, van leven en dood, van hemel en hel. En door dit alles doet God al Zijn welbehagen en voert Hij alle dingen heen naar hun eeuwige eindbestemming, de eindelijke scheiding van kaf en koren, de eeuwige verwelklijking van het Verbond Zijner vriendschap.

Genade is dan ook nooit gemeen.

Het woord genade komt in verschillende beteekenissen in de Heilige Schrift voor. De tijd ontbreekt ons, om thans hierop in bijzonderheden in te gaan. Doch vergun mij om even de lijn aan te duiden, die we in de Schrift meenen te vinden aangaande dit begrip. Het woord heen heeft in de Schrift de beteekenis van buiging, neiging, aantrekking, schoonheid, bevaligheid, gunst; de afleiding van het woord charis is minder zeker, doch het is duidelijk, dat ook in het Nieuwe Testament het woord genade een veelzijdige beteekenis heeft. Het beteekent aangenaamheid, gunst, verbeurde gunst, genadewerking en genadeweldaden, dank. In de brieven van den apostel Paulus komt het woord dikwijls voor in tegenstelling met verdienste en werk. Een vergelijking van vele Schriftuurplaatsen, waar het woord genade voorkomt, leert ons het volgende. God is in volstrekt zinn de genadige. Hij is genadig afgedacht van eenige relatie tot het schepsel. Genade is een deugd Gods. Hij is in Zichzelf genadig. Want Hij is de volstrekt en oneindig goede en heerlijke God, het inbegrip van alle volmaaktheden. Daarom is Hij ook de bevallige, de aantrekkelijke, de gratieuze God. Liefdelijkheden zijn in Zijne rechterhand eeuwiglijk. En als de Drieëenige God aanschouwt en kent Hij Zichzelf op 't volmaaktst, wordt Hij tot Zichzelf aangetrokken, mint Hij Zichzelf, heeft Hij aan Zichzelf een welgevallen. Maar God heeft ook een welgevallen aan het schepsel. Hij heeft Zich immers dat schepsel, met name den mensch, die naar Zijn beeld geformeerd is, en in den allerhoogsten zin des woords Zijne Kerk in Christus als haar Hoofd, schoon gedacht. Daarom heeft Hij ook aan het schepsel een welgevallen, om Zijns naams wil en vindt het genade in Zijne oogen, overlaadt Hij dat schepsel met de bewijzen Zijner gunst en trekt het tot Zich met koorden der liefde in Zijn eeuwig vriendschapsverbond. Licht dat schepsel nu in schuld en zonde, zoodat het in zichzelf geen voorwerp van Gods welgevallenheid en gunst zijn kan, maar, integendeel voorwerp is van Zijn toorn en afkeer; en is dan dat schepsel van eeuwigheid door Gods soevereine genade in Christus gezien, verkoren, verordineerd om den beelde des Zoons gelijkvormig te worden, gerechtvaardigd en verheerlijkt, kostelijk bevonden in Zijne oogen en in Gods beide handpalmen gegraveerd; en gaat dan die eeuwige genade naar het schepsel uit, dan is die genade in de eerste plaats verbeurde gunst en staat ze in volstrekt zinn tegenover werk en verdienste. Die genade deigt alle onze overtredingen uit, rechtvaardigt ons in het bloed des kruises, geeft ons de aanneming tot kinderen, het recht op het eeuwige leven. Maar in de tweede plaats is die genade ook een kracht en werking in ons, waardoor wij van de afstootelijkheid en overheersching der zonde verlost worden, den beelde des Zoons gelijkvormig worden, Gode welgevallig worden, vervormd worden naar het beeld, dat Hij van ons in Zijne handpalmen heeft gegraveerd. En dan wordt eindelijk ook voor dien door genade geredden zondaar, in zijne ervaring en voor zijn bewustzijn, God weer de alleen Goede, de aantrekkelijke en bevallige God. Wiens goedertierenheid beter is dan het leven en die waardig is om alleen te ontvangen allen lof en aanbidding en dankzegging. Hij valt in aanbidding voor dien God neer en geeft Hem charis.

Zoo zouden wij in het algemeen de lijn willen trekken.

Wij meenen dan ook, dat er geen wezenlijk verschil te stellen is tusschen zulke begrippen als genade, liefde, goedertierenheid, goedheid, barmhartigheid, en welke andere aanverwante begrippen er ook in de Schrift mogen voorkomen. Men heeft wel gemeend, dat men dicht bij de waarheid kwam, wanneer men in den term „gemeene gratie" het laatste woord zou vervangen door een ander, zooals gunstige gezindheid, goedheid of goedertierenheid, doch wezenlijk maakt dit geen verschil. In den diepen grond beteekenen al deze begrippen hetzelfde, en zijn ze één.

Men zal dan ook kunnen verstaan, dat in het licht van boven gegeven omschrijving, wij nooit van gemeene gratie kunnen spreken. Het zondige en bedorvene schepsel kan qua talis Gode nooit welgevallig zijn, doch is voorwerp van Zijn afkeer, toorn en verolgenheid, haat en vloek. Slechts zooals datzelfde schepsel in Christus is ingezet en van eeuwigheid gezien, (Zie vervolg pag. 276.)

Gij, o mensch Gods!

In deze aanspraak van Paulus (1 Tim. 6: 11), worden wij gesteld pal voor onze ellende. Wij zijn maar al te veel predikanten Gods, ouderlingen Gods, evangelisten Gods, christenen Gods. Maar onze roeping is menschen Gods te zijn. Ik zou er achter kunnen voegen „op alle terrein des levens", indien deze staande term niet het gevaar in zich droeg dat wij toch weer op de functie den nadruk gingen leggen ten koste van den persoon. De ambtsdrager Gods mag niet zijn een functionaris, die correct de één of andere betrekking vervult. Hij heeft mensch Gods te zijn als hij eet en drinkt, zich ontpant en met zijn kinderen uitgaat, ja, als hij slaapt. Met lichaam en ziel behoort hij Gode gewijd te wezen. Een mensch Gods als hij Fransch studeert en ook als hij een fietstocht maakt. Vaak is er bij ons zulk een groote scheiding tusschen onze functie en ons mensch-zijn, hoe grooter de overgave waarmee wij in onze functie dienen, des te grooter het verraad aan onze eigen mensche-lijkheid. Zoo wordt het duf en saai in het christe-lijk leven, een kringloop van verrichtingen waar het leven uit is, omdat zij afgedamd zijn van den levensader. Zoo komen de menschen tekort, die in ons geen levende brieven van Christus lezen, maar als het ware gedrukte formulieren onder het oog krijgen. Maar bovenal, zoo komt God de eere niet toe van Zijn schepsel. De bloem heeft niet de functie een honing-fabrikante te zijn of een salon-decoratrice, maar zij bloeit en geurt, dient zoo in Gods schepping. Wij zijn ook niet klaar, wanneer wij dat apostolische mensch-Gods versmallen tot ziel-Gods. In de wondervolle eenheid van lichaam en ziel hebben wij God te dienen en te verheerlijken, die eenheid nooit verbrekend. Wij moeten zoo het Gode behaagt lijden als een christen, doch wij moeten ook gezond zijn als een christen. Ach, gelijken wij niet veel op één van de bekende weer-huisjes, als het lichaam naar buiten komt, gaat de ziel naar binnen. Als het mooi weer voor de ziel is, gaat het lichaam in het hok? Maar „menschen Gods" — dat is vitale menschen, frissche mannen en reine vrouwen, eikenboomen der gerechtigheid en rozen des Heeren! Zoo is het veelal niet, daarom correspondeert het „gij, o mensch Gods" onmiddellijk met het andere Paulinische woord: ik, ellendig mensch...

Gij, o mensch Gods. Dat is evangelie! Dat is nabijheid! God weet dat ik geld noodig heb, dat ik buitenlucht behoef, dat ik zenuwen bezit. Zijn Scheppershand heeft Zelf die fijne draden gespannen en die teedere weefsels gesponnen. Over alle levensverbanden glanst het licht der genade. Als een blijde lokroep komt tot mij in al de ellende van mijn val de stem van het evangelie: **gij, o mensch Gods!** Het is waarlijk Pinksteren geworden, de dag is vervuld waarin God bij het vleesch zou wonen, het gaat in mij zingen en jubelen; **gij, o mensch Gods!**

Gij, o mensch Gods, dat is ook roeping. Als wij tot diep in den nacht zitten te blokken, zóó groote verworsteningen aanrichten in ons ziellijk-lichamelijk leven, komt de roepstem: **gij, o mensch Gods,** ga slapen en verkwik u! Als wij vaak tot in het eindeloze vergaderen, met onderwerping luisteren naar het tienduizendste referaat, dan komt de stem: **gij, o mensch Gods,** ga naar buiten in de heerlijke zon, die de Hemelsche Vader laat opgaan niet alleen over boozen en luien, maar in de aller-eerste plaats voor Zijn lieve kinderen! Als omgekeerd wij zoetjes voortdienen op bekende klanken, als het verstand een tramritje maakt langs overbekende haltes, dan klinkt de stem bestraffend: **gij, o mensch Gods,** wilt gij uw hersens weleens niet zoo laten verroesten en verkalken!

Deze roeping geldt alle geloovigen. In „het groote gebed" tijdens den kerkgang kan de meest consciëntieuze voorganger niet alle nooden gedenken! Maar hier worden allen geroepen, dat is: gedacht in Goddelijke genade, die altijd overvloedig is. In deze roeping staan wij allen vlak naast elkander, ik annuleer de bestelling van mijn toga, wij hebben te verzaken alle schotjes die opgericht staan tusschen de kinderen van den Vader. Want dit is mijn officiële ambt: **mensch-Gods!** Heb ik een bijzonder ambt ontvangen, dan versta ik dat slechts als een bepaalde functioneering van het algemeene ambt, dat mij verordineert een mensch Gods te zijn. In dat mensch-Gods glanst de genade van den Geest der Heiliging, Die nederdaalde om onder ons te wonen.

Kom, Schepper, Geest, bezoek Uw kerk,
Met al het heil van Christus' werk!

N. B.